

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ESKELUND

Historiske Meddelelser

over

„ESKELUND“,

samlede af

P. LINDEGAARD

Aar 1909

København.
Aug. Christensens Bogtrykkeri.

Naar man passerer Landevejen fra Nyborg til Faaborg og Bøiden, den saakaldte gamle Kongevej, der er anlagt bredere end andre, fordi den altid benyttedes af Kongerne paa deres Rejser til Als og Slesvig, træffer man, efter at være kommen ind i Gislev Sogn, mange Minder om længst henfarne Tider.

Der ligger først syd for Landevejen en Mark, der endnu benævnes »gamle Thing«, fordi der var Thingsted for Gudme Herred (det bemærkes nemlig, at ifølge Kong Valdemars Jordebog har Størstedelen af Gislev Sogn oprindeligt været Kron-gods, og det er vel denne Omstændighed, der har gjort, at Thingstedet blev flyttet til Gislev, thi at det tidligere har været i Gudme, hvorefter Herredet har Navn, synes utvivlsomt; det var i Gislev indtil Sunds- og Gudme Herred blev forenede 1688). Ikke langt derfra findes en lille Bakke, hvor Galgen har staaet og de Forbrydere blev hængte,

som var dømte paa Thinget; ved Pløjning er der ved og paa denne Bakke ofte fundet Stykker af Menneskeben, da man i de Tider ikke gjorde sig den Ulejlighed at samle disse og brænde eller begrave dem. Lige overfor paa en Mark har været en Kirkegaard, hvor Asken af de brændte Lig er blevet nedsat i deres Urner; dette oplystes ved Dræning af Marken for en tredive Aar siden, idet der i en Dybde af et Par Alen overalt fandtes Potteskaar i Brandpletter i Jorden.

Landevejen fører derpaa gennem Gislev By og forbi den store Kirke, der er bygget til tre forskellige Tider; i den ældste Del findes paa Hvælvingerne Kalkmalerier fra den katholske Tid, forestillende Scener af Bibelen, ligesom der i Kirken ogsaa har været en sjælden udskaaret Altertavle, ligeledes med Scener fra Bibelen, og inddelt i tre Fløje, hvoraf de to yderste var til at aabne og lukke, hvad man ofte ser i katholske Kirker i Udlandet; desværre forgik den ved Ildsvaade i Marts 1886, da en Del af Kirken brændte.

Følger man Landevejen længere frem, ser man, efter at være kommen igennem Gislev By, en teglhængt Gaard ligge paa en Bakke ved en lille Skov i en venlig og tiltalende Egn, det er det gamle »ESKELUND«, den eneste af de gamle »Maalsgaarde«, der endnu kan paavises her i Landet, hvis Forpligtelser det var at levere Fødemidler i et bestemt Kvantum til den kongelige Hofholdning, naar Kongerne opholdt sig paa nærmeste Slot, i dette Tilfælde Nyborg Slot; vi skulle

længere frem anføre hvormeget heraf »Eskelund« havde at levere. Denne Forpligtelse er allerede nævnt i et Kongebrev fra Valdemar Atterdag Aar 1370 til *Hans Gummesen*, der er den første Ejer af »Eskelund« vi kender. Kongebrevet lyder som følger:

*Vi Valdemar med Guds Naade Danmarks, Slesvigs og Gullands Konge. Alle de som dette vort Kongebrev se eller høre ønske Vi evig Salighed af Herren. Vide skulle I alle at Vi af vor kongelige Gunst og Naade samtykker denne vor elskelige Undersaat Hans Gummesen, som hidtil haver tjent til vort og Kronens Slot Nyborg, at han maa kvit og frit nyde, bruge og beholde uden al Besværing og Tyngte al hans Gaards rette Tilliggende efter hans Ejendoms Brev, som Os synlig forekommen er og nu med dette vort aabne Brev under og samtykker han den samme vor kongelige Frihed, som andre vore **Maalsmænd** have under vor kongelige Krone dog med slig Besked, at han aarlig retter for sig til vort kongelige Slot og **naadige Part**, alt hvad hans Ejendomsbrev indeholder, hvorfor Vi strengelig forbyder at nogen herefter skal nogen Forfang gøre lade ham paa denne vor kongelige Frihed, Gunst og Naade. Fordrister nogen sig til herimod at gøre og den vor kongelige Frihed at forkrænke, skal han hos Os sig opvække kongelig Ugunst og tilbørlig Straf.*

Nyborg Anno Dom. 1370.

Ved Gotschalk Henningsen Danmarks Riges Kansler.

Jens Mikkelsen Væbner skrev sig til »Eskelund« Aar 1446; han nævnes som Landsdommer i Fyen 1437.

Klaus Brun og hans Moder *Kirsten* nævntes som Ejer i en Dom, som Kristiern den Første og Rigsraadet afsagde, hvorved *Kirsten* blev tildømt Skat og Attestats af Holme Lod, hvad som Skattebønder bør at give, og hvad som af Maalsgods det bør *Kirsten* at give. Denne Dom, der støtter sig til Kong Valdemars ovennævnte Maalsbrev, er afsagt i Kjøbenhavn Aar 1460.

Niels Kotte købte Kronens Del 1410 (Gæsteri og Maalspenge) for et Stykke Klæde for 30 Mark, leveret til min Frues Naade for den Del og Rettighed hendes Naade var tilfalden paa Kronens Vegne udi Eskelund med Grund. I Følge Suhms »Odense By«, var denne Dame Dronning Kristine, hvem Næsbyhoved med Herrederne Bjerger, Lunde, Odense, Skam og Aasum var tillagt som Livgeding. Fra Kongen maatte *Niels Kotte* senere, antagelig i 1465, købe sin Fred.

1521 den 28de December fik *Mads Brun* Kongebrev saalydende:

„Frederik med Guds Naade udvalgt Konge til Danmark, ret Arving til Norge, Hertug i Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Greve til Oldenburg og Delmenhorst, gør vitterlig, at Vi af vor kongelige Gunst og Naade, have undt og tilladt, og med dette vort aabne Brev, under og tillader, at denne Brevejer Mads Brun i Eskelundsgaard han og hans rette

*sande Arvinger maa og skal have, nyde, bruge og beholde til evindelig Ejendom **Eskelundgaard**, liggende i Ravndrup med al dens rette Tilliggelse, Ager, Eng, Skov og Mark, Vaadt og Tørt ihvadsomhelst det er som dertil af Arilds Tid tilligget haver for en ret **Maalbund** som hans Forældre have haft af vore Forfædre, Konger udi Danmark, dog med saa Skel, at fornævnte **Mads Brun**, han og hans Arvinger skal aarlig udrede og redelig udgive til Vort og Kronens Slot Nyborg, Maalpendinge, Gæsteri og hvad andet, som med Rette findes at gøres og gives af samme Gaard. Thi forbyde Vi alle ihvem somhelst det være kunde, særdeles vore Fogeder og Embedsmænd, Borgmester og Byfoged og alle andre herimod fornævnte Mads Brun, han eller hans Arvinger paa fornævnte Gaard eller Gaards rette Tilliggelse at hindre eller hindre lade med Plage Dele (Rettergang) eller i nogen Maade forurette under vor kongelige Hævn og Vrede.*

Ifølge »Suhms Samlinger« tilpligtedes Mads Brun aarlig at svare til Nyborg Slot i Afgift: 6 Ørtug Byg, 1 Skæppe Smør, 1 fed Galt, 1 Mark til aarlig Penninge, 1 Lam, 2 Gæs, 4 Høns og Gæsteri.

Envidere fremlagde Mads Brun Brev fra Oluf Rosenkrantz, Ridder og Hovedsmand paa Nyborg, saalydende.

*„Jeg gør alle vitterligt med dette mit aabne Brev at denne Brevviser **Mads Brun** i Ravndrup har nu gjort mig fuld Nøje paa Riges Vegne for*

den Karl, han holde skulde her i Porten, naar han tilsiges og behov gøres. Thi lader jeg ham aldeles kvit og fri for samme Hold, saalænge jeg samme Nyborg Slot og Len beholdende er. Til Vidnesbyrd trykker jeg mit Signet neden paa dette mit aabne Brev.

Datum Nyborg 1534. (L. S)

Som senere Ejer nævnes i 1564 *Jørgen Kotte*.

Efter ovennævnte anføres *Knud Abraham* som Ejer 1578, da han førte Rettergang angaaende to Kongebreve, hvoraf det ene var det ovenfor nævnte fra *Valdemar Atterdag* til *Hans Gummesen*, hvis Ægthed blev godkendt og den kongelige Frihed atter stadfæstet; han var Ridefogde paa *Nyborg Len* og ejede *Eskelund* indtil 1616, da den overgik til *Oluf Lærke*, der ejede den til sin Død 1640.

Hans Carstensen arvede Gaarden efter *Oluf Lærke*, og han solgte den til *Niels Ipsen*, der var Foged hos *U. C. Gyldenløve* paa *Ulriksholm*, men fortrød Handelen og vilde ikke give *Niels Ipsen* Skøde efter det udgivne Købebrev; dette førte til Rettergang, der endtes ved Landsthingsdom af 18. Februar 1646, der stadfæstede Herredsfogedens Dom, at *Hans Carstensen* bør til *Niels Ipsen* udstede Skøde efter Købebrevets Lydende.

Niels Ipsen fik saaledes Skøde paa *Eskelund* og sagde at have givet over tusinde Rigsdaler for den, uden dog at opgive den nøjagtige Købesum, han forskaffede sig under 15. Marts 1646 følgende Kongebrev:

„Vi Kristian den Fjerde med Guds Naade Danmark og Norges Konge etc. gøre alle vitteligt, at eftersom Niels Ipsen, Foged paa Ulriksholm, hos Os underdanigst lader andrage, at han sig en Ejendomsgaard i Nyborg Len i Ravndrup By skal have tilforhandlet, som Oluf Lærke iboede og afdøde, med underdanig Begæring, at hans Hustru og Børn naadigst maatte forundes den saaledes at nyde og beholde deres Livstid som hans Formænd før ham den nydt haft og have. Da have Vi ham paa saadan hans underdanige Ansøgning naadigst bevilget og tilladt, saa og herved bevilge og tillade, at han, hans Hustru og Børn forn. Gaard, som han sig saaledes tilforhandlet haver maa nyde og beholde deres Livstid som hans Formænd den før ham nydt haft og haver, naar han og de, aarligen deraf give hvad hans Formænd før ham gav, forbydende alle og enhver forn. Niels Ipsen og hans Hustru og Børn herimod eftersom forskrevet staar at hindre eller mere af forn. Gaard at fordre end forn. hans Formænd givet haver, under vor Hyldest og Naade.

Givet paa Vort Slot Kjøbenhavn, d. 15. Marts 1646.

Christian.

(L. S.)

Samtlige nævnte Kongebreve ere uddragne af af Gudme Herreds Thingbog for 1670.

Niels Ipsen anvendte i sin Besiddelsestid store Penge paa Bygninger, Grøfter og Gærder (Stengærder), hvilket tyder paa, at Gaardens Jorder vare

helt eller delvis udenfor Jordfællesskabet med Ravn-
drup Bymænd.

I den svenske Krig 1657—1660 blev den af Fjenden næsten ganske afbrændt og Niels Ipsen laante da af Raadmand Niels Jensen Riber i Nyborg 500 Rdl. til dens Opbyggelse, for hvilken Sum han pantsatte Gaarden med dens Tilliggende. Niels Ipsen var da for svag til selv at bestride Gaarden og forpagtede den derfor til Sønnen Christen Nielsen og Svigersønnen Thomas Kyninimut, men ogsaa dette fandt han mindre heldigt end at sælge Gaarden, der ved Matrikulens Indførelse 1664 blev sat til at give Skat af tolv Skilling Maalpenge, der omsattes til $2\frac{1}{2}$ Skp Hartkorn, desuden gaves der aarlig til Slottet 15 Rdl., der vist var Gæsteri. Foruden ovennævnte Forpagtere maa Gaarden vist tidligere have været bortforpagtet til Jon Sørensen, thi 19. Oktober 1668 sagsøger ovennævnte Christen Nielsen paa Niels Ipsens Vegne ham for 60 Sldr., som han var Niels Ipsen skyldig, fra han havde haft hans Gaard Eskelund at bruge.

Gaarden blev 5. Oktbr. 1670 takseret af 8 jordegne Bønder og efter »Tidens Lejlighed« sat til en Pris af 640 Rdl., for hvilken Karen Wandal, Niels Jensen Ribers Enke, erklærede sig villig til at overtage den.

Karen Wandal, der var bleven Enke efter Niels Jensen Riber d. 10. Decbr. 1669, blev altsaa nu Ejer af Eskelund, hvad formodentlig faldt hende saameget lettere, som Boet efter hendes afdøde Mand udviste et Overskud af 76922 Sldr. 2 Mark

og 15 Skilling, der jo i de Tider var en meget stor Sum; hun fandt det imidlertid fordelagtigt at forpagte Gaarden ud til Rasmus Hansen Kjær, der synes at have været en Mand udenfor Bondestanden, han sad saaledes ofte som Sættedommer paa Herredsting, førte Sager for andre o. s. v. I Forpagtningsafgift af Eskelund svarede han 60 Rdl. Denne Rasmus Hansen Kjær købte d. 12. Decbr. 1675 en Halvgaard i Gislev af Stiftsskriver Rasmus Andersen, og i Skødet nævnes han som »sitzhaftig« : boende ikke som Ejer paa Ravnstrupgaard; det er første Gang dette Navn forekommer, medens Eskelund, der har været nævnt saa ofte i den foregaaende Tid, fremtidig forsvinder.

Karen Wandal havdè forskellige Bryderier med Landsdommer Jens Lassen, som Herligheden paa Eskelund var tilskødet af Kongen; han tog Skovsyn over Skoven »Barolen«, fordi han mente, at der var hugget for meget, men han tabte sin Sag,

Rasmus Hansen Kjær var født 1611 og døde 1688, han blev begravet i Gislev Kirke og lagt i Kirkegulvet midt for de to »oberste Stole ofven for Predikestolen«, som det hedder i den gamle Kirkebog. Hans Søn *Hans Rasmussen Kjær*, født 1648, død 1705, købte 12. Januar 1685 Eskelund af Arvingerne efter Karen Wandal, som det hedder at være »en maalbunden Ejendomsgaard hafver været af Arilds Tid«, men Herligheden tilhørte Kronen. Sønnen *Bernt Hansen Kjær* arvede Eskelund, og efter hans Død giftede hans Enke sig

med Birkedommer *Friis*, der saaledes blev Ejer af Eskelund, men efter hvis Død hans Steddatter, altsaa Bernt Kjærs Datter, arvede Gaarden; hun var gift med *Henrik Grønbech*, der saaledes blev Ejer af Eskelund, men atter solgte den d. 1. Maj 1787 til *Anna Catrina Lindegaard* paa Lykkesholm, Enke efter Krigsraad Otto Lindegaard; hun ejede Gaarden til sin Død d. 19. Novbr. 1796, hvorefter den gik i Arv til hendes Søn, senere Justitsraad *Salomon Lindegaard*, i hvis Besiddelsestid den i Reglen var bortforpagtet, han døde d. 16. Februar 1825 og hans Enke *Johanne Marie* beholdt den da som Ejerinde til sin Død d. 26. Januar 1838, hvorpaa den gik i Arv til Sønnen, senere Etatsraad *Otto Lindegaard*, der d. 21. August 1839 solgte den til Cand. phil. *Julius Theodor Døcker*. Han ombyggede hele Gaarden, tilkøbte en anden Gaard samt en Del Jord fra forskellige andre Gaarde, som han alt fik lagt under Ravndrupgaard, som den da altid kaldtes, saa at Gaardens Areal kom til at udgøre 193 Tdr. Land. Han solgte Gaarden 1870 til nuværende Hofjægermester *Peter Salomon Lindegaard*, der yderligere forstørrede Gaardens Areal dels ved Indkøb af nogle Huse og dels ved at lægge Fæstegaarde og Huse under Gaarden, saa dens Areal nu udgør 240 Tdr. Land. Samtlige Jorder ere i denne Ejers Besiddelsestid blevne drainede, ligesom andre fornødne Forbedringer ved Jordene er blevne udførte. Den Forstørrelse af Gaardens Areal har nødvendiggjort, at Gaardens Bygninger dels ere blevne udvidede,

dels nye Bygninger tilbyggede for at skaffe den nødvendige Plads til det forøgede Kreaturhold, som Arealets Forøgelse har nødvendiggjort.

Da det af foranstaaende er oplyst, at Gaarden snart er kaldt »Eskelund« og snart »Ravndrupgaard«, men det nu var konstateret, at den er den gamle Maalsgaard »Eskelund«, erhvervede Ejeren under 30. April 1871 kongelig Sanction paa, at den fremtidig maa bære dette Navn.
